

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

NR. 13 / 14

90. ÅRGANG

8. JULI

1978

AV INNHOLDET:

ØYEKLINIKKENES HISTORIE	S. 5
KIRKEN I DET NYE SPANIA	S. 8
MADAME BOVARYS BRYLLUPSKAKE	S. 11

NESTE NUMMER KOMMER 19. AUGUST 1978

BISKOP GRAN NY FORMANN FOR DEN NORDISKE BISPEKONFERANSE

Den nordiske bispekonferanse møttes i Stockholm i dagene 11.—17. juni. Biskopene Verschuren, Helsinki, Gran, Oslo, Martensen, København, Brandenburg, Stockholm, og Schwenzer, Trondheim, var til stede. Dessuten pater Gerhard Göbel, Tromsø og som gjest den apostoliske delegat monsignore Zabkar og delegasjonssekretær Mons J. Janusz.

Disse, og mange andre spørsmål var tatt opp til diskusjon:

HYRDEBREV OM CARITAS

Tråden fra det forrige møte, som hadde Caritas som hovedemne, ble tatt opp, og et utkast til et felles hyrdebrev om aktiv kristen kjærlighet ble gjennomarbeidet av biskopene.

EN BEDRE KIRKERETT

Efter Vatikan II er det et stort behov for en fornyet kirkerett. Mange forhold er forandret siden den nåværende lovbooken utkom i 1918, og konsilet forandret mange strukturer i kirken.

En ny kirkerett må svare til det nye liv som spirer i kirken. Den pavelige kommisjon for kirkerettens fornyelse har sendt ut mange forslag, til kirken over hele verden. Den nordiske bispekonferanses kommisjon for kanonisk rett hadde kommentert disse, og nå var det biskopenes tur til å ta stilling. Det snakkes mye om presterådet i det nye lovforslaget, ordensfolk synes å omtales som en egen stand som står mellom prester og legmenn, det alminnelige prestedømme fremheves, og paragrafene taler i klartekst om hvor-

dan menighetene skal skjottes under den tiltagende prestemangel.

NORDISK KATEKETMØTE FORBEREDES

Et nordisk møte for kateketer vil muligens bli holdt samtidig med et møte for bispekonferansen, så disse kan behandle visse spørsmål i fellesskap. Det ble opplyst at modellen «intensivundervisning» begynner å spre seg til Nord-Tyskland ved kontakt med faddermenigheter i Norden, og en ung teolog i Münster tenker på å skrive sin doktoravhandling om emnet.

KONTAKT BISKOPER-LEGMANNSSRÅD PÅ NORDISK PLAN

Oslo Katolske Bispedømmes Legmannsråd har tatt initiativ til øket kontakt mellom legmenn i Norden. Imidlertid er strukturene i de forskjellige bispedømmene forskjellige. Oslo har et legmannsråd, mens det valgte pastoralråd i Danmark teller både legmenn, søstre og prester. Sverige har viktige legmannsorganisasjoner, men ikke noe legmannsråd for hele bispedømmet. Biskopene ville derfor ikke systematisere nordiske møter med legfolkets representanter, men støtter det initiativ som er kommet fra nordisk legmannshold, og utpekte bispekonferansens formann til kontaktsmann med legfolkets organisasjoner, i saker vedrørende nordisk samarbeid.

BLANDETE EKTESKAP

Enhetssekretariatet i Roma er interessert i å høre hvordan bestemmelsene for de såkalte blandede ekteskap fungerer. Biskop Martensen refererte innholdet av det skrift

FRA BISPEDØMMET:

KATHOLIKENTAG I FREIBURG

OKB ønsker å meddele at den tidligere opplysning at alle som ønsker å delta i den «Katholikentag» som skal avholdes i Freiburg in Bregau 13—17 september i år, kan regne med gratis reise og opphold, delvis beror på en misforståelse. Dette gjelder bare visse sogn som har faddermuligheter i Hamburg.

De som på egen hånd og omkost-

ninger ønsker å delta, kan skrive direkte til

Geschäftstelle
85 Deutscher Katholikentag
Habsburgerstrasse 107
7800 FREIBURG i. Br.
Vest-Tyskland

med anmodning om reservering av rom og tilsending av program osv.

PREST I 50 AR

Pater François LeBreton, Oslo, ble presviet 25. juli, 1928.

(Theologie der Ehe und die Frage der Mischehe) som ble utgitt i fjor som resultat av årelange forhandlinger mellom katolikker, lutheranere og reformerte om emnet. Samtaler om ekteskapet er i Sverige blitt ført i den offisielle samtalegruppen mellom Svenska Kyrkan og den katolske kirke, og i Finland mellom den katolske og de lutherske biskoper. Det ble uttrykt ønske om at samarbeidet om blandete ekteskap kunne finne sted også på det pastorale nivå.

STATSKIRKEORDNINGEN OG DET PERMANENTE DIAKONAT

I mindre formelle samtaler drøftet biskopene statskirkesituasjonen i sine respektive land. Det er ikke lett å forutse utviklingen i Sverige og Norge på dette punkt, men biskopene fastslo at det er av stor betydning for kristendommens sak og for våre katolske lokal-kirker hvordan fremtiden blir for de lutherske kirkene i Norden.

Ved samme anledning diskuterte man retningslinjer for det permanente diakonat og andre tjenester som er forberedt av konsilet. Biskopene vil ikke gi felles retningslinjer for Norden, men vil gjerne følge utviklingen i nabolandene. Det permanente diakonat er gjeninnført i flere land, og de virker som om vi snart skal få diakoner også i Norden.

BISKOP GRAN NY FORMANN

Biskop Gran ble valgt til ny formann for bispekonferansen, mens biskopene Brandenburg og Verschuren ble henholdsvis første og annen vise-formann. Pater Henri Leenders, s. j. ivaretar funksjonen som sekretær. Biskop Brandenburg ble valgt til formann for Kommissjonen for innvandrere, mens biskop Schwenzer ble konferansens delegat i CCEE — de europeiske biskopers samarbeidsråd.

Bispekonferansens neste møte vil finne sted i Oslo i dagene 27. november til 2. desember i forbindelse med Oslo Katolske Bispedømmes 25-års jubileum.

På bildet sees bl.a. pater Kulbach, søster Dionysio Palstra, pater Castricum, sr. Aethelrude og sr. Hilde Geers.

MAGNUS PETERSEN:

Kirkedager i Narvik

Under mottoet: «Kristus blant oss», kom mange katolikker fra Nord-Norge sammen i den vakre Kristus Konge-kirken i Narvik, lørdag den 3. juni og søndag den 4. juni. Det var første gang i Kirkens historie her nord at man på denne måte satte hverandre stevne. Fra Hammerfest i nord til Bodø i sør, fra øyene i vest,

hadde man tatt seg frem for å få være sammen og danne et fellesskap i en kort og hektisk helg.

Initiativtakere til stevnet var en håndfull representanter fra de nordnorske menighetene, som kom sammen en helg tidlig i april i Tromsø. Her ble Narvik utpekt som møtested,

(Forts. s. 12)

REDAKSJONELT:

Historie

Å ta vare på vitnesbyrd om den katolske kirkes historie i Norge og gjøre dem tilgjengelige hører med til St. Olavs mange oppgaver. I dette nr. gjengis et kapittel om de katolske øyenklinikkers historie fra Øyenlege-foreningens jubileumbok. Selv om teksten ofte konsentrerer seg om legene der våre lesere heller ville høre om søstrene, håper vi at man vil finne dette tilbakeblikket leseverdige.

En helgen- kalender

Folk som går i hverdagsmesser, får ofte høre ved messens innledning at «i dag minnes vi den hellige Martin, pave», e. l. Vil man vite mer om hvem denne helgen er, kan man få opplysninger i en nylig utgitt helgenkalender. Sr. Catharina Broomé o. p. har valgt ut ca. 200 av disse merkedagene, jul, Hellig tre konger, etc. medregnet. Hun gir noen linjer opplysninger om begivenheten eller personen som minnes, og føyer til et kort sitat fra helgenens skrifter, eller en annen gammel kristen tekst som belyser helgenen eller begivenheten. Til sist kommer messens bønn for dagen.

LITURGISK KALENDER

JULI:

9. **14. alm. søndag.** Zach. 9, 9—10. Rom. 8, 9. 11—13. Matteus 11, 25—30.
10. Ferial. Hoseas 2, 14—16. 19—20. Matteus 9, 18—26.
11. Benedikt. Hoseas 8, 4—7. 11—13. Matteus 9, 32—38.
12. Ferial. Hoseas 10, 1—3. 7—8. 12. Matteus 10, 1—7.
13. Ferial, eller Henrik. Hoseas 11, 1b—3—4. 8c—9. Matteus 10, 7—15.
14. Ferial, eller Camille de Lellis. Hoseas 14, 2—10. Matteus 10, 16—23.
15. Bonaventura. Jesaja 6, 1—8. Matteus 10, 24—33.
16. **15. alm. søndag.** Jesaja 55, 10—11. Rom. 8, 18—23. Matteus 13, 1—23.
17. Ferial. Jesaja 1, 11—17. Matteus 10, 34—11, 1.
18. Ferial. Jesaja 7, —9. Matteus 11, 20—24.
19. Ferial. Jesaja 10, 5—7. 13—16. Matteus 12, 46—50.
20. Ferial. Jesaja 26, 7—9. 12. 16—19. Matteus 11, 28—30.
21. Ferial. Jesaja 38, 1—6. 21—22. 7—8. Matteus 1, 1—8.
22. Maria Magdalena. Høysangen 3, 1—4a. Johannes 20, 1. 11—18.
23. **16. alm. søndag.** Visdommens bok 12, 13. 16—19. Rom. 8, 26—27. Matteus 13, 24—43.
24. Ferial. Mika 6, 1—4. 6—8. Matteus 12, 38—42.
25. **Apostelen Jacob.** 2. Kor. 4, 7—15. Matteus 20, 20—28.
26. Joakim og Anna. Jeremias 1, 1. 4—10. Matteus 13, 1—9 eller Ben Sirach 44, 1. 10—15. Matteus 13, 16—17.
27. Ferial. Jeremias 2, —3. 7—8. 12—13. Matteus 13, 10—17.
28. Ferial. Jeremias 3, 14—17. Matteus 13, 18—23.
29. Martha. 1. Joh. 4, 7—16. Johannes 11, 9—27 eller Lukas 10, 38—42.
30. **HELLIG OLAV.** Visd. 10, 10—14. Matteus 6, 24—28.
31. Ignatius av Loyola. Jeremias 13, 1—11. Matteus 13, 31—35.

AUGUST

1. Alfons de Liguori. Jeremias 14, 17—22. Matteus 13, 36—43.
2. Ferial. Jeremias 15, 10. 16—21. Matteus 13. 44—45.
3. Ferial. Jeremias 18, 1—6. Matteus 13, 47—53.
4. Jean Marie Vianney, sognepresten i Ars. Jeremias 26, 1—9. Matteus 13, 54—58.
5. Ferial. Jeremias 26, 11—16. 24. Matteus 14, 1—12.
6. **Herrens forklarelse.** Daniel 7, 9—10. 13—14. 2. Peter 1, 16—19. Matteus 17, 1—9.
7. Ferial. Jeremias 28, 1—17. Matteus 14, 13—21.
8. Dominikus. Jeremias 30, 1—2. 12—15. 18—22. Matteus 14, 22—26.
9. Ferial. Jeremias 31, 1—7. Matteus 15, 1—28.
10. **Laurentius.** 2. Kor. 9, 6—10. Johannes 12, 24—26.
11. Klara. Nahum 1, 15; 2, 2; 3, 1—3. 6—7. Matteus 16, 24—28.
12. Ferial. Habakuk 1, 12. 1—2, 4. Matteus 17, 14—19.
13. **MARIAS OPPTAGELSE.** Johannes Åpenbaring 1, 19a; 12. 1. 3—6ab. 1. Kor. 15, 20—26. Lukas 1, 39—56.
14. Ferial. Ezech 1, 2—5. 24—2, 1a. Matteus 17, 21—26.
15. Ferial. Ezech 2, 8—3, 4. Matteus 18, 1—5. 10—14.
16. Ferial, eller Stefan av Ungarn. Ezech. 9, 1—7; 10, 18—22. Matteus 18, 15—20.
17. Ferial. Ezech 12, 1—12. Matteus 18, 21—19, 1.
18. Ferial. Ezech 16, 1—15. 60. 63. Matteus 19, 3—12.
19. Ferial. Ezech 18. 1—10. 13b. 30—32. Matteus 19, 13—15.
20. **20. alm. søndag.** Jesaja 56, 1. 6—7. Rom. 11, 13—15. 29—32. Matteus 15, 21—28.

Boken har et kort forord om det liturgiske år og om helgenenes plass i kirkens gudstjeneste, og dessuten et alfabetisk navnerregister. Kaj Beckmann har tegnet tolv helsides illustrasjoner.

Mange savner opplysningene man i «den latinske tiden» fant i sin messe-

bok. Catharina Broomés «Efterføl-jare» gir mange av dem. **A. F.**

Catharina Broomé:
Efterføl-jare; en helgonkalender
enligt det nya romerska kalenda-
riet jämte svenska helgondag-
ar. Med illustrasjoner av Kaj Beck-
man.
Stockholm, Proprius, 1978.

ØYENKLINIKKENES HISTORIE

I anledning Norsk Oftalmologisk Forenings 50-års-jubileum har Otto Johansen skrevet «Øyelegkunstens historie i Norge.» (I kommisjon, Universitetsforlaget, 1978). St. Olav har fått tillatelse til å gjengi kapitlet om de katolske øyeklinikkens historie. Boken kan bestilles hos forfatteren, adresse Karl Johans gate 20, Oslo 1, og fåes da til favorpris: kr. 100,—.

For hundre år siden, da helse- og sosialvesenet i Norge på så mange måter var lite utviklet, begynte katolske søstre fra forskjellige kongregasjoner å komme til landet med sin misjon. Med næsten uvirkelig offervilje, nøysomhet, ydmykhet og flid klarte de på hvert sted å bygge sin lille kirke og sitt hospital.

Oftalmologene har på 14 steder dratt nytte av det. Samarbeidet har overalt gått praktisk talt knirkefritt med de fire kongregasjoner: St. Joseph-søstrene, St. Franciskus Xaverius-søstrene, St. Elisabeth-søstrene og St. Karl Borromeus-søstrene.

St. Joseph-søstrene i Oslo, Drammen, Fredrikstad og Kristiansand.

Denne kongregasjon var grunnlagt i Frankrike i 1650. De første søstre kom til Norge i 1865. De har i årenes løp opprettet Vor Frue Hospital i Oslo, St. Josephs Hospital i Halden, Porsgrunn, Kristiansand, Fredrikstad og Drammen.

«Enkelhet og glede, skal vårt arbeid prege» er deres valgsprog.

Vor Frue Hospital har vært benyttet av Søren Holth fra 1908 til 1937. J. G. Ræder opererte også endel der. Johan Collett Holst fra 1937 til 1962. Senere assisterte han ofte sin sønn Hans Holst som fortsatt opererer der og er kjent for sine skjeleoperasjoner. Morten Anker (1904—1958) hadde også i noen år pasienter i dette hospital.

St. Josephs Hospital i Drammen fikk fra 1911 med Harald Gjessing snart en øyeavdeling med anseelse. Gjennom årene har Solveig Wiborg, Reinulf Ross, Per Horne og Endre Nordhagen hatt operasjonspasienter der. 1. jan. 1965 ble hospitalet overtatt av fylket, avdelingen nedlagt. Konsulentstilling ble opprettet ved Drammen Sykehus, i påvente av en moderne øyeavdeling.

I Fredrikstad ble St. Josephs Hospital grunnlagt i 1887. Fredrik Tillier benyttet hospitalet fra 1889, Johan Harboe fra 1923, Arne Eriksen fra 1955 og Gunnar Christensen fra 1968. I 1970 overtok Sentralsykehuset i Fredrikstad hospitalet, med Reidar Westby som overlege. Fra 1975 har Sentralsykehusets øyeavdeling også overtatt den oftalmologiske service ved Halden sykehus.

St. Josephs Hospital i Kristiansand ble grunnlagt i 1894. «Søstrene husker med glede de øyenlegene som har arbeidet der»: Simon Abusdal (1866—1951) fra 1904 og Ludvig Wirsching sen. (1898—1974) fra 1929 til 1940, da tyskerne tok hospitalet. Siden drev han sin operative virksomhet på Solvang sykehus som tilhørte Sanitetsforeningen. I 1969 ble St. Josephs Hospital overtatt av Sentralsykehuset hvor Ludvig Wirsching jr. og Otto Kloumann er ansatt som spesialleger.

St. Franciskus Xaverius-søstrene i Bergen, Haugesund, Arendal, Honefoss og Stavanger.

Noen franciskaner-søstre kom i 1890-årene til Bergen og Stavanger og opprettet hospital. Da de ved århundreskiftet ble kalt hjem til Luxemburg, reiste biskop Fallize til Roma og fikk i 1901 tillatelse til å opprette: «den Norske Søsterkongregasjon av Den Hellige Franciskus Xaverius».

Bergen ble hovedsete for denne stillferdige orden bak de gråkledte søstre. Johan Borthen benyttet deres hospitaler helt fra 1898, først i Peder Jebbensgt., senere i Nygårdsgt. Kurprisen var kr. 2,— pr. døgn. Søstrene forteller at Johan Borthens navn finnes i pasientprotokollen helt frem til 1944, i hans gode år. Christopher Rogge (1854—1944), som drev praksis i Bergen fra 1881, la også inn sine operasjonspasienter på St. Franciskus Hospital. Da Aksel Chr. Uchermann (1889—1958) kom i 1918 og Birger Malling fra Tromsø i 1922, begge med stor arbeidskraft, ble de 25 sengene på St. Franciskus for lite. Søstrene bygget da «Øienklinikken i Parkveien» med 50 senger. Det var egentlig en herskapsbolig som hadde tilhørt skibsreder Kleppe. Søstrene foretok endel forandringer: biljardsalen ble kapell, vinkjelleren ble mottagelsesrom, badet ble operasjonsstue og garasjen ble spisestue for søstrene. Klinikken i Parkveien 32 ble innviet i 1923.

Birger Malling, som nettopp hadde vist at han hadde professors kompetanse, ønsket å bringe øyeklinikken i Parkveien opp på høyde med de mest moderne. Han tok for seg den katolske kardinal som besøkte Bergen og

fikk gjennom ham grønt lys til dette. Det ble anskaffet kjempemagnet, innredet mørkerom med fullt utstyr, diathermiapparat, tørrsterilisator m.v.

En av søstrene forteller:

«Det var en glede å arbeide, og kunne hjelpe mange blinde og svaksynte eldre mennesker, som etter 2—3 ukers tid kunne reise hjem igjen seende og glade. Men også triste tilfeller kunne man oppleve, når f.eks. ved alvorlig skade et øye måtte fjernes . . . Forbedringen ved en støroperasjon varte i 4 dager. Øyehårene ble fjernet. Øynene dryppet med lapis, optochin, og skylt med sterilt saltvann. Etter operasjonen måtte pasienten holde sengen i 8 dager. De første dagene lå de med bind for begge øyne. Pasientene måtte stilles helt . . . Øyebetennelse ble behandlet med svettebad, dråper og sprøytekur.»

Søsteren føyer til at det var et stort savn da Malling i 1939 som professor forlot Bergen. «Men så meldte seg en ny øyelege, dr. Bengt Nyquist, som snart fikk et godt rykte.»

Søstrenes sykehus *Florida* har senere vært benyttet av Albert Rogge, J. Albert Uchermann, Knut Torlei og Per Omvik.

Inntil Universitetsklinikken i Bergen ble åpnet i 1961 var Bengt Nyquist oftalmologisk konsulent ved Haukeland Sykehus.

Til *Haugesund* kom Claus Døschler Grung i 1931 som «øien- og ørelæge» etter først å ha drevet i Bergen fra 1908. Han hadde sine pasienter på St. Franciskus Hospital. Han fikk den franske orden «Officer d'Academie» fordi han drev gratis undervisning i fransk, særskilt for damer og herrer.

Odd Vallernes kom til *Haugesund* i 1943. Søstrene opplyser at han fra første stund fikk stor praksis, opererte daglig. Kl. 5 om morgenen stod de første pasienter foran døren. Omsider fikk Vallernes avlastning, ved at John Bore i 1967 kom til byen. Senere også Magnus Steinsvåg. *Haugesund* kommune overtok sykehuset i 1970.

I *Arendal* innredet St. Franciskus-søstrene hospital i 1911. Fra 1920 ble Knut Egeberg tilknyttet. Søstrene for-

teller at han var «meget avholdt og stod ferdig både dag og natt.» Olav Odd kom i 1958 og Ole Jakob Sellevold i 1960. Fra 1971 stilte hospitalet første etasje til disposisjon for øyepasienter, med kontorer og operasjonsstue. I 1974 ble så avdelingen godkjent som «fylkets øyeavdeling».

I *Hønefoss* ble St. Franciskus Hospital opprettet i 1934. Fra 1958 ble øyepasienter innlagt av Ole Aalde, senere Erik Maartmann-Moe, som forteller at operasjonsstuen og sykeavdelingen var adskilt ved en trang trappeoppgang. For å kunne bære tunge pasienter ble det på operasjonsbordet anbragt en presenning med 6 handtak. Da *Ringerike sykehus* stod ferdig i 1967 flyttet øyeavdelingen over dit, med E. Maartmann-Moe som spesiallege. Nonnene driver nu bare en røntgenavdeling i *Hønefoss*.

I *Stavanger* overtok St. Franciskus Xaverius-søstrene hospitalet etter franciskanersøstrene i 1902. Reinert Myhre praktiserte som «øien- og ørelæge» fra 1893. Fra 1908 drev Anders Smedrud også begge fag, tilknyttet hospitalet. Sengeplassene ble økt til 30 da Johan Jebsen Krohn (1893—1965) kom i 1930. Sverre Braathen kom i 1936. Han forteller om den første tiden:

« . . . det var lægen som ventet på patientene. Det kunde hende at ingen kom. Jeg husker 20. april 1936 da vår eldste sønn ble født. Da satt jeg ensom kontortiden igjennom og spekulerte på hvordan fremtiden skulle bli. Senere ble det forandring: fuldt venteværelse både formiddag og ettermiddag. Jeg låste døren kl. 13.30, men allikevel syntes jeg at venteværelset var like fuldt. Forklaringen fikk jeg mange år senere. Det var en gammel gubbe som sa: «He-he, sist eg var hjå deg læste du att døra, men dei kom inn gjennom glase!»

Hassa Abel kom til *Stavanger* i 1953 og Per Jensen i 1960. Søstermangelen ved hospitalet gjorde seg stadig mer gjeldende, rekrutteringen av nonner stanset opp. Rogaland fylke overtok driften av hospitalet i 1973. Sverre

Braathen forteller at han tenker tilbake med takknemlighet på de 32 år han fikk arbeide ved St. Franciskus Hospital. «Jeg vurderer høit St. Franciskus Xaverius-søstrenes selvoppofrende arbeide som gjorde det mulig å holde et privateid sykehus gående i så mange år.»

Som *flittige maur* arbeidet de katolske søstre, uten annen lønn enn kost og losji. I våre dager, hvor vi alle krever meget mer av andre enn av oss selv, er det forunderlig å lese fra *protokollen* til St. Franciskus Xaverius-søstrene: «August 1932. Det ble fremsatt forslag om å forandre dagsorden slik at søstrene skulde vekkes kl. 5 istedenfor 1/2 5 som hittil. Den endelige avgjørelsen utsettes dog indtil biskopen kommer.»

En viss frigjøring av søstrene ble forsøkt i håp om å redde rekrutteringen til denne norske søsterkongregasjon. I beretningen heter det:

«Da Moder Zita (i 1953) overtok etter Moder Beate, stod Kirken og klosterlivet foran en *brytningstid* som langsomt førte til større åpenhet. I den tiden viste hun en forbausende forståelse for den nye tids tankegang, bl.a. ble søstrenes daglige bønner tilpasset Kirkens liturgiske bønn, og søstrene begynte å be laudes, vesper og kompletorium på *norsk* . . . (!)

St. Elisabeth-søstrene i Trondheim, Tromsø og Tønsberg.

«De grå søstre», eller Elisabeth-søstrene, kom til Norge fra Tyskland. Det første St. Elisabeth hospital med plass til øyepasienter ble bygget i Trondheim i 1887. Lyder Borthen benyttet seg av det når han ikke opererte pasientene i sitt hjem. Senere har Birger Lykke, Ludvig Engesæter og Johan Weidemann operert der.

I *Tromsø* kunne Birger Malling fra 1913 legge sine pasienter inn i St. Elisabeth Hospital.

Efter krigsårene 1940—45 lå de nordligste landsdeler brannherjet og plyndret. Med glød og beskjedne midler gikk befolkningen løs på gjenoppbyggingen. St. Elisabeth Hospital i

Tromsø ble gjenåpnet i 1949, med Erling Wium som overlege ved øyeavdelingen. Han var prinsipiell motstander av private sykehus og samarbeidet gjennom 14 år kom til å by på vanskeligheter. Når arbeidspresset ble for stort, hendte det at Wium kunne bli meget oppfarende og ubalansert. Søstrene hadde lagt merke til at overlegen hadde respekt for biskop Wember, som var daglig gjest på St. Elisabeth og blandet seg opp i alt. Wium var aldri snarsint når biskopen var i huset. Biskopens nærvær var kjent når hans kalosjer stod utenfor priorinnens kontor.

En dag fant en søster et par gamle kalosjer som var blitt gjenglemte av en pasient. Når overlegen brygget opp til å bli ekstra sint, satte hun diskret kalosjene foran priorinnens dør, og det hadde virkning! Søstrene er forskrekket over å høre at denne historien er sivet ut. De var, tross temperamentsutbruddene, glad i overlege Wium, fordi det bakom banket et godt hjerte. Når en fattig eller vanfør pasient kom til behandling tok han ikke noe honorar, men ofte vandret en «tier» ned i pasientens lomme. Wium forlot Tromsø i 1968 og flyttet til Halden.

I Tønsberg opprettet St. Elisabeth-søstrene i 1929 *St. Olavs Klinik*, hvor Knut Tønjum i 1936 fikk 2. etg. til øyeavdeling. Han hadde først studert øyesykdommer i Berlin, Wien, Budapest og Prag. Etter krigen ble Egil Eitrem kompanjong. Fra 1966 har også Ragnar Løche hatt sine pasienter innlagt i det.

Klinikken ble i 1975 solgt til fylket. Tønjum la da opp, ved fylde 80 år, og minnes med takknemlighet næsten 40 års knirkefritt samarbeide med Elisabeth-søstrene.

St. Karl Borromeus-søstrene i Hamar og Molde.

Denne katolske nonneorden, som har sitt hovedsete i Maastricht i Holland, kom til Hamar i 1924 og bygget *St. Torfinns Klinik* for øre-nese-halslege. Det var ikke plass til Per Riise som slo seg ned på Hamar i 1927, som før-

ste øyelege mellom Oslo og Trondheim. Han fikk altfor lite å gjøre. To husleger hadde ordet på seg for å forstå seg på øyne. Storparten lot skjebnen råde og noen søkte øyelege i Oslo. De store skarer av arbeidsledige, fattigunderstøttede, hadde ikke råd, de fikk ikke en øre i trygd, bare «matlapper» på mel, poteter, sild og skummet melk. Enkelte kommuner greide ikke innløse de matlapper fattigforstanderen skrev ut!

Efter 2 1/2 år ga Riise opp på Hamar og søkte etter kontor i Bergen. Men først dro han ut på en lengre og nøye planlagt studiereise. Den er karakteristisk for de som dro ut for å lære av fagets foregangsmenn.

Første stasjon på reisen i 1929 var oftalmologkongressen i Amsterdam. Derfra til Lariboisiere i Paris, hvor han fikk lære den nye tåreveisoperasjon: dacrycystorhinostomi. Derfra til Lausanne, «hvor jeg så Gonin med utrolig sikkerhet lukke netthinnehullene med sin grove brenner». Gonin fortalte til Riise at han i årevis hadde fortalt om operasjonen til sine sprogfeller, uten at de ville høre på ham!

I Zürich besøkte Riise «den irriterende pavete, men selvfølgelig fremragende Vogt og visste jo adskillig mer om spaltelampens muligheter da jeg reiste enn da jeg kom». I Freiburg, hos Axenfeldt, v. Szily og Engelking, ble han kjent med den berømte instrumentmaker Grieshaber, som senere har skaffet ham og alle andre de beste instrumenter. «Fra Weesely i München bragte jeg med hans dampkauter som jeg hadde stor glede av i skogsdistriktet Hedemark, med *ulcus serpens* som et av våre crux, — atter en lidelse som er blitt borte, — i likhet med tåresekkeempemene.»

På hjemveien dro Riise innom Maastricht, hvor *Generalforstanderinnen* lovt å bygge en moderne øyeklinikk i Hamar, hvis han kunne tenke seg å bli der. Det ble 18 senger og en pen operasjonsavdeling foruten rommelige undersøkelsesrom. Omsider kom det pasienter!

Trappeoppgangen i St. Torfinns klinikk får lys gjennom 3 blyvinduer.

Det ene bærer St. Karl Borromeus-søstrenes merke: «*Humilitas*» — *ydmyghet* —, det andre er Hamar Domkirkes gamle segl, og det tredje har inskripsjonen: *Spero lucem* — *jeg tror på lyset*.

Den første studiereise var for Riise så nyttig at han lovt seg selv å besøke flest mulige kongresser og foreta studiereise hvert annet år. «Jeg tenker med gru på hvadslags oftalmologi jeg ville utøvet etter 20—30 år *isolert* i Hamar, om jeg ikke hadde levet etter disse regler,» har Riise skrevet i sin dagbok.

I 1930-årene ble da også Per Riise litt av en foregangsmann her hjemme. Sin første hornhinnetransplantasjon utførte han på Hamar i 1933. Da han demonstrerte det gode resultat i øyelegeforeningen, sa en ung kollega etterpå til Riise at han hadde slik lyst til å klappe, men turde det ikke. Det ville vært brudd på stilen i denne forsamling av distingverte herrer å bevege hendene til litt oppmuntrende applaus!

I 1972 kjøpte fylket St. Torfinns klinikk, som dermed ble offentlig øyeavdeling. Sønnen Dag Riise har fulgt i sin fars fotspor og er nu overlege.

I Molde hadde Anton Elias Smitt med seg stjernkniver i sitt utstyr da han i 1909 kom som overlege ved Romsdals amts sykehus. Han har visstnok ikke brukt dem i Molde. Øyeavdeling kom det først i 1936. St. Karl Borromeus-søstrene bygget da om sitt tuberkulosehjem til øyeavdeling for Kåre Gulbrandsen. Da fylket i 1952 ville opprette øyeavdeling, ingikk man kontrakt med nonnene om å leie *St. Carolus Sykehus* til dette bruk. Det ble kjøpt i 1967 og en helt moderne øyeavdeling innredet, med Brynjulf Standal som overlege. Han gir nonnene sterk ros.

De private klinikkens tid forbi.

Det er tre grunner til at de i våre dager forsvinner. Den ene grunn er at de er blitt *sulteforet økonomisk*, mens de offentlige sykehus er støttet og subsidiert skyhøyt. Denne forskjellsbehandling begynte tidlig. Allerede

i 1930 sendte RTV melding til sykekasene om at de ikke pliktet å betale for behandling i private sykehus av øye og øre-nese-halssykdommer, selv hvor disse pasienter ikke kan mottas i offentlig sykehus. Lægeforeningen klarer da å tale Sosialdepartementet til fornuft.

Den annen grunn er total *svikt i rekrutteringsgrunnlaget*. Hvor finner man idag dyktige unge kvinner som vil vie sitt liv til selvooppofrende, nærmest ulønnet arbeide?

Den tredje grunn ligger i *medisinens utvikling*. En øyeavdeling bør ikke stå isolert, men finne sin plass i flerdelt sykehus.

Når de private øyeklinikker i 15 norske byer snart er gått over i historien, er det på sin plass å gi dem *honor for innsatsen*. Pater Halvard Rieber-Mohn, som har vært behjelpelig med å skaffe opplysninger om de katolske sykehus, berører dette i en tankevekkende kommentar:

«...Jeg ønsket jeg kunne være Dem mer til hjelp. Men en samlet historikk over de katolske sykehus's innsats i norsk helsetjeneste foreligger dessverre ikke. Idag avvikles de ett for ett, etter 100 års tjeneste, uten takk eller endog historikk fra myndighetens side — ikke desto mindre gjorde de, på egne midler, en fin innsats den gang vårt samfunn ikke var dagens velferdsstat, men forsømmelig i så mangt.

Jeg tror Karl Evang i meget var en dyktig helsedirektør. Men «private» (& verre: kristent inspirerte) institusjoner likte han tydeligvis ikke. For dem — dengang tidene ennå var trange — hadde han knapt noen blomst eller takk. Det er nokså smålig og gjør en trist: Fire slektledd «nonner» gav med sinnsro sine liv for de syke i et Norge der helsetjenesten ble sent utbygget — fattige som vi var.

Dagens rike olje-Norge har simpelthen glemt dem og deres trofaste innsats. De klager selv ikke over det — de har sin lønn annensteds. Men som nordmann føler jeg meg beklemt og flau: Utakknemlighet gjør meg nedstemt ...»

KIRKEN I

I Vest-Europas politiske laboratorium utfører Spania idag med sunn sans og samling, et høyst interessant eksperiment. Førte års diktatur etterfulgte en borgerkrig som dannet vannskillet mellom allverdens meningsstrømninger, da særlig blant trettiårenes yngre garde, og ikke minst her i England. Helt siden dengang har ordet Spania fremkalt aktiviserende så vel som splittende reaksjoner. Det er chance nu for at disse kan gjenopprette tillit og enhet, og at spansk improvisatorisk genialitet vil kunne skape fleksibilitet og en følelse av fellesskap innen det vest-europeiske demokrati.

En komité i Cortes — den spanske nasjonalforsamling — holder for tiden på med å utarbeide, paragraf for paragraf, en konstitusjon for det land som har gjort klok av skade langt utenfor sine egne grenser. I løpet av den siste tid er monarkiets status og rolle blitt fastlagt, likeledes den katolske kirkes plass i relasjon til den spanske stat. Artikkel 2 av konstitusjonen proklamerer at Spania er en sosial og demokratisk stat som bygger på lov og rett, og anerkjenner frihetens, rettens, og den politiske pluralismes hegemoni. Videre at statsmakten er forankret i

det spanske folk, og at landets politiske system er et parlamentarisk monarki. Artikkelen fikk enstemmig oppslutning unntatt den siste paragraf hvor sosialistene unnlot å votere. Partiets ordfører forklarte at når monarkiet først var etablert på demokratisk basis, ville hans parti finne det forenlig med sosialistiske prinsipper. At partiet unnlot å stemme, var å tolke bare som et tegn på respekt for sosialistbevegelsens republikanske røtter. Han nærte intet ønske om å gjøre denne overgangsperioden mer sårbar enn den var.

I mellomtiden, utenfor Cortes forum, hadde den noe kaprisiøse leder for sosialistpartiet, Senor Felipe Gonzales — efterat kommunistene hadde strøket leninismen fra sitt partiprogram — gitt utsagn om å styrke marxismen fra sosialistpartiets program ved neste kongress. Et slikt skritt vil utvilsomt forbause og forvirre mange av hans tilhengere. En enda større overraskelse var det at kommunistpartiets leder, Senor Carrillo, i Cortes gav offentlig tilsagn om støtte for monarkiet, idet han hadde funnet at statsoverhodet hadde «gitt uttrykk for demokratiske aspirasjoner», og at han

Forvirringen efter Francos død er over. Spania får en demokratisk grunnlov.

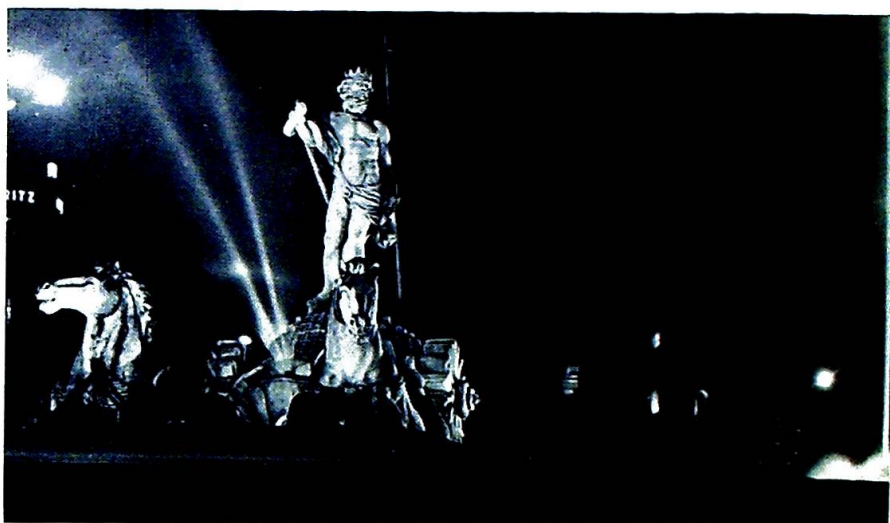

DET NYE SPANIA

«spiller en avgjørende rolle i opprett- holdelsen av det problematiske poli- tiske ekvilibrium i landet.» Senor Car- rillo tok sterkt til orde for politisk rea- lisme og fremholdt at det var uunn- gåelig at press fra venstrefløyen i sa- ken om monarki ville utløse reaksjoner i de konservatives rekker.

Så her finner vi at kommunismen i Spania er blitt monarkisk, og den pola- risering som tidligere ikke var uteluk- ket, nu er forsvunnet fra arenaen. Sunn fornuft er gått av med seieren, og alle parter innser at et parlamentarisk mo- narki innebygget i konstitusjonen veier meget tyngre enn en dogmatisk republikanisme som nesten helt sik- kert ville splitte landet og ende med diktatur fra høyre eller venstre. Det skal ennå være usagt om sosialistenes venstrefløy og kommunistene vil strekke seg stort lenger enn til å være øyentjenere for det konstitusjonelle monarki, men det ser ut til å herske samlet enighet i dets favør for den fremtid det er mulig å se inn i. Man må være på det rene med at det er Kon- gen og de ministre han valgte som har æren for denne utvikling. I tidligere tider ble han sett på som et produkt av general Franco som danset etter hans pipe. Etter han besteg tronen har han utvist politisk kløkt og et mot av aller høyeste orden. Selvfølgelig er det fremdeles hyppige uroligheter og voldshandlinger i dagens Spania, men i bunn og grunn eksisterer det en ekte vilje til indre fred blant partilederne, og dette er takket være monarken.

Artikkel nummer 15 som var under debatt fornylig, inneholder tre para- grafer; 1) religiøs frihet for individet så vel som for samfunnet som helhet, frihet også til å bekjenne seg til hvil- ken som helst tro eller ideologi, er ga- rantert med den eneste begrensning, at i de ytre manifestasjoner av denne fri- het, vil offentlig ro og orden være lov-

Neptun-fontenen i Madrid. I bakgrunnen skimtes kirken San Jeronimo Reales.

beskyttet. 2) ingen person vil bli tvun- get til å oppgi hvilken religion, eller ideologi han bekjenner seg til. 3) ingen konfesjon vil ha karakter av stats- kirke; de offentlige myndigheter vil respektere det spanske samfunns tro og opprettholde de derav følgende for- bindelser og samarbeid med den katol- ske kirke og de andre trossamfunn. Paragrafer 1) og 2) ble enstemmig vedtatt, mens sosialistene stemte mot den tredje. De motsatte seg at den ka- tolske kirke ble satt i særstilling på en slik måte, men lederen for Folkelig Aksjon, Senor Fraga, påpekte at ord- lyden ganske enkelt svarte til en sosio- logisk realitet, og at ingen kunne trek- ke en sammenligning mellom Spanias katedraler og, for eksempel Jehovas Vidners sammenkomstlokaler. Noen skarpe replikker til tross (som da so- sialistene ble minnet om at 7000 bis- koper, prester og religiøse ledere ble drept i den spanske borgerkrig bare på grunn av sin status), ble artikkelen vedtatt uten endringer, idet sosialis- tene bøyet seg for majoritetens syn.

Slik ble nok en milepel tilbakelagt i Spanias historie. Både den grå seku- larisering under den annen republikk, og den prangende katolisisme under

general Francos regime er nu er saga blott. Man har vunnet frem til en for- mel i landets konstitusjon som gjen- speiler Vatikan 2, og sikkert også det altoverveiende syn hos alle dem som har grundig kjennskap til de reelle fakta i Spanias religiøse og sosiale si- tuasjon idag.

De spanske biskoper har lenge fa- vorisert en atskillelse av kirke og stat. De føler seg forvisset om at den nye konstitusjon garanterer foreldrenes bestemmelsesrett i utdannelsen, orga- nisasjonsfrihet, og åpent forum i mas- semediene, samt frihet i sosiale tiltak. Katolsk sosial politikk i samtiden er tilgodesett i en konstitusjon som aner- kjenner handlingsfrihet innen rammen av offentlig planlegging: retten til pri- vat eie er «begrenset av eiendommens sosiale funksjon.» Konstitusjonsfor- slaget vil bli fremlagt til folkeavstem- ning i sommer. Partiledere av alle po- litiske meningsnyanser vil agitere for at det blir vedtatt, og det spanske folk vil våkne opp til det faktum at det er både mer mangslungent og mer for- enet enn noengang før. Det er å håpe at denne lærdom vil komme folket til gode, også i andre land, og ikke minst i Latin Amerika. (The Tablet)

ALVORETS GLEDE

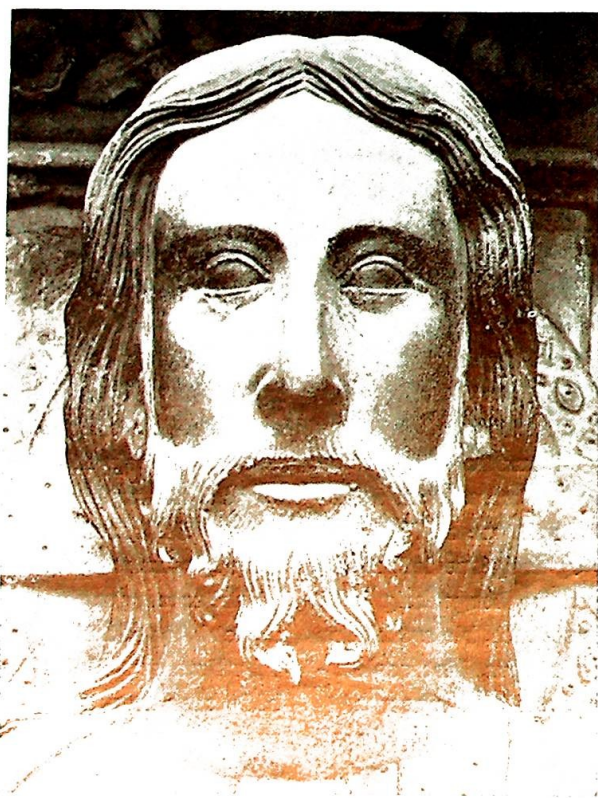
Det er ikke bare vanskelig å skrive om en bok av Rieber-Mohn etter å ha lest den, det er i det hele tatt vanskelig å skrive. Det gjør det ikke lettere at det dreier seg om en preken-samling hvor man har funnet den ene preken etter den andre å glede seg over. Selv kaller han den riktignok *ikke* en preken-samling, men en samling personlige ettertanker. For oss tilhørere er vel ikke skillet så klart. For hva er en preken? Om ikke et forsøk på å få sagt noe i tillegg til grunnteksten, få vist en ny side ved den, påvise et poeng mange av oss kan ha oversett. Og det er ikke bestandig like lett. Skjønt for Rieber-Mohn synes det å være det. Noen ganger kanskje for lett.

Skal nå også det bli til gjenstand for kritikk, at man har lett for å få med treffende kommentarer, lett for å observere aspekter og underliggende meninger i en tekst? Mange vil sikkert fnyse over at noen kan ha imot at en skribent skriver lett og tenker klart. Var det ikke nettopp det en skribent skulle? Jo, selvfølgelig. Og det skulle ikke være nødvendig å anbefale en preken-samling av Rieber-Mohn for norske katolikker. Den forrige skulle ha gitt tilstrekkelig mer smak til det. Og lesekreten vil forhåpentlig utvide seg siden han nå har sluppet til med andakter i NRK og foreliggende samling er utgitt på Ansgar forlag. Ikke liten begivenhet bare det og samtidig en stor tillits-

erklæring til forfatteren. Det gleder et økument hjerte.

Jeg føler at jeg kunne tilbragt denne anmeldelsestiden til ros og takksigelse. Men hvorfor ikke prøve noe annet ettersom den antydde innvending ovenfor stadig har meldt seg under lesningen.

Rieber-Mohn er som alle vet, utstyrt med en analytisk såvel som syntetisk begavelse. Han får fort oversyn og tak i helheten, men samtidig fester også detaljene, de små enkelhetene seg i hans bevissthet. I hans fremstilling er dette to slående trekk. En oversiktelig og klar behandling av preken-tekstens hovedtema samkjøres med en observant og treffende henvisning til detaljene i teksten som er med på å underbygge og belyse hovedtema, forstår vi når Rieber-Mohn viser oss det. Og igjen og igjen så viser han oss at *det* er Jesus Kristus. Stadig en ny side av denne skikkelsen som aldri opphører å fascinere og oppta oss kristne — hvor vi nå måtte stå, i eller utenfor sirkelene. Men her er det også innvendingen kommer. I og med at han så fort får oversikten og øyner helheten og får den fanget inn i sitt språk som bærer preg av like rask og klar intelligens som den idémessige behandlingen av stoffet. Vi skjønner fort at for Rieber-Mohn må det falle svært lett å skrive. Ikke nøler han noe sted, snubler aldri, står aldri stille, stanser ikke opp, henger seg heller ikke opp, men flyter stille fremover til en fin avrundning slik at alt får den ovale form det skal ha. Men så viser det seg at vi savner nettopp det. At han stanset opp, for-tapte seg i en detalj fordi den opptok ham, at han nølte over et poeng, kanskje av usikkerhet. Fordi vi selv gjerne skulle ha stanset opp, eller

... denne skikkelsen som aldri opphører å fascinere og oppta oss kristne.

latt oss fortape litt i den eller den detaljen (som kan være en helhet i seg selv), fordi vi selv er usikre på hva vi har forstått og hvor Jesu ord egentlig peker. Hvordan de kan bli virkelighet i nettopp vårt liv. Ofte føler vi at han slipper der han får feste i oss. For vi blir etterhvert som vi leser trukket inn, engasjerte og føler at det han sier er av eksistensiell verdi for oss. Det er jo evangeliene, og det kan også omtalen av dem bli. Men så føler vi oss litt snytt når han avrunder der det begynner å bli spennende. Som i «Jeg vil bryte opp —» (Lukas 15, 11—32) over den fortapte sønn. Og han som går hjemme. Han sier at vi kristne er de «hjemmegående» sønner hos Gud. Og her blir det spennende. Særlig når han så nevner at vi synder ofte med vår hånd i Guds. Ja, hvordan kan det ha seg, tenker vi, at vi er så splittet at det skjer? Men her slipper han oss. Og kanskje er det bare inn i oss selv, i vår egen refleksjon vi skal finne et svar på det. Kanskje det er riktig at prekenen slipper oss ved spørsmålets avgrunn.

Innvendingen svekkes i hvertfall betraktelig dersom vi følger Rieber-Mohns eget råd i forordet og leser disse «ettertankene» sammen med bibeltekstene de er skrevet over. For som han sier videre: «... som en utfordring til den enkeltes tanker og refleksjoner — trolig med helt andre frukter enn dem forfatteren altså snublet over. For evangeliets ord er bunnløse og har talløse sider og fasetter. De er alltid nye fra det ene sinn til det andre og fra den ene dag eller livsfase til den neste, i ett og samme menneske.» — Våre tanker ble utfordret!

Hallvard Rieber-Mohn:
Alvorets glede; nye streiftog
i evangeliet.
Oslo, Ansgar, 1978.

REDAKSJONEN
AVSLUTTET
22. JUNI

Madame Bovarys bryllupskake, med mere

Hvor vel bevandret i fransk litteratur må man være for å ha glede av Anne-Lisa Amadous «Omkring Marcel Proust; elleve franske romanstudier»? Vurdere boken etter fortjeneste kan bare forfatterens kolleger, franskfilologene. Men ellers vil enhver som leser skjønnlitteratur av litt edlere gehalt enn «Morgan Kane» finne boken interessant. Som den gode formidler hun er — Anne-Lisa Amadou er i ferd med å oversette Marcel Prousts verker til norsk, en oppgave som Gunnel Vallquist har påtatt seg for svenskens vedkommende — gjør hun lesningen lett selv om man ikke kan så mye fransk, ved å parafrasere de lange sitatene. Bare ett essay vil ende i en skuffelse for den som ikke behersker fransk: fremstillingen av vannets tematikk hos Proust ender med et fransk sitat som ikke blir oversatt eller kommentert.

I bokens første essay sammenligner Anne-Lisa Amadou Amalie Skrams «Constance Ring» med Flauberts «Madame Bovary». En lov om alle tings forfall gjennomstrømmer begge romanene. Det neste essay er meget fornøylig: «Er bryllupskaken i Madame Bovary spiselig?» Imidlertid kan det få en alminnelig leser til å fortvile, at spesialisten ser en så klar karakterisering av Emma Bovary i noen få linjer i romanen, linjer som ikke engang handler om Emma, men om hennes kake: «Kaken i Emma Bovarys bryllup er ikke fordøyelig, knapt nok en gang spiselig! Bryll-

Anne-Lisa Amadou

lupskaken, det eneste innslag ved festligheten som bærer preg av brudens anskuelser, er et eneste sammensurium der de enkelte effekter — søyleganger, stjerner, robåter, roser — er laget av et materiale som aldri er ment å skulle fortæres. Når det gjelder det uttalte sprog kaken fører, er det tydelig at det er alle kjærlighetens klisjeer som her passerer revy, fra tempel (helligdom) over borgtårn (ridderlighet, urokkelighet m. m.) til landskapsidyllen på toppen, elskovens rene og ideale omgivelse hvorfra rosenknoppen blygt hever seg. Ingen litterær symbolikk kan vel være klarere enn den som antyder disse idéers forkvaklede natur. Flauberts

praktfulle ironi ligger imidlertid i å ha konkretisert disse håpløse og naturstridige forventninger i en gjenstand som skulle spises. Bryllupskaken i *Madame Bovary* blir ikke bare en talende gjenstand i den forstand at den bærer bud om heltinnens avsporede følelsesliv. Den blir også et monument av uspiselighet, et denaturert produkt i en verden av klisjéer.»

Har man ikke lest Marcel Proust, kan nok studiene i hans verk være av de vanskeligst tilgjengelige i boken. Anne-Lise Amadou sammenligner f. eks. en scene hos Balzac hvor en ung mann av «ringe herkomst» blir gjenkjent i operaen av en adelig dame, med en lignende scene i en roman hos Proust. Er man ikke på forhånd kjent med alle disse personer, kan det være vanskelig å holde dem fra hverandre. Likevel sitter man tilbake med et klart inntrykk av hvordan Balzac deler sin helts «honette ambisjoner», mens Proust betrakter dem med ironisk distanse.

De fire studiene over Georges Bernanos fører leseren inn i den katolske tros verden. «St. Olavs» lesere har kunnet stifte bekjentskap med den ene, i det «Reise til nattens ende» ble gjengitt i Nr. 23/24, 1977. Anne-Lisa Amadou kunne hjulpet oss ved å påpeke at katolsk middelalder-teologi vil definere «det onde» som «det ikke-eksisterende». Derved blir beskrivelsen av den konturløse «Monsieur Ouine» som en personifikasjon av det onde mer forståelig. Meget interessant er påvisningen av hvor sentralt kriminalromanen «Un crime» står i forfatterskapet.

Når Anne-Lisa Amadou kaller et essay om Bernanos «Reise til nattens ende», selv om «Voyage au bout de la nuit» er tittelen på en roman av Céline, er det nok med hensikt. Når den siste studien heter «Sprogsmakt og avmakt; om Proust og Rabelais hos Céline», må det derimot være en feil. Der står ikke et ord om Rabelais, men en hel del om Montaigne.

Studien påviser hvordan den parisiske versjon av gatesproget «l'argot»

KIRKEDAGENE...

(Forts. fra s. 3.)

— og menigheten i Narvik tok imot utfordringen.

For deltakerne ble det en ufor-glemmelig helg. Allerede tidlig om eftermiddagen, lørdag den 3. juni, kom man sammen i kirkens trivelige menighetssal, for, som det het i det utsendte program — «å bli kjent med hverandre». Stemningen var stor. Man møttes til messe kl. 18.30, og da var kirken nesten fullsatt, — og salmesangen klang av virkelig glede. Etter messen kåserte pater A. Kulbach, Levanger, over emnet: Er katolsk kirkesang kjedelig? Kåseriet førte til at de fleste unge tilstedeværende samlet seg i kirken etterpå og dannet et kor for søndagens høymesse. Sangøvelsen gikk med liv og lyst.

med sine klossete setninger, uttrykker aggressivitet overfor krigen og hele tilværelsen hos personene i Célines bok. Fordi han selv ikke har ord nok til å trøste en mor som har mistet sitt barn, henviser fortelleren Bardamu liksom Montaigne, til et klas-sisk brev av Plutark:

«For helt fundamentalt i «Voyage» må man se den følelse av nesten med-skyldig avmakt som konfrontasjonen med verdens nød vekker. Men av-makten, det er en følelse som per definisjon nettopp ikke er veltalende: i så fall ville den oppheve seg selv. Derfor må det være all grunn til å hevde at ikke bare aggresjonen, men også den eksistensielle avmaktsfølelse hos Céline gjennom «l'argot» har funnet sitt litterære uttrykk.»

Forhåpentlig gir denne omtalen lyst til å lese Anne-Lisa Amadous bok. Boken gir lyst til å lese Flaubert, Proust, Balzac, Bernanos og Céline, og så er man sikret god ferie, selv om den skulle bestå i en regnfull måned i sommerhus.

Arne Fjeld.

Anne-Lisa Amadou:
Omkring Marcel Proust;
elleve franske romanstudier.
Helge Erichsens Forlag 1978.

For de fleste ble det sent denne kvelden. Det var så mye å snakke om, og for mange ble det ro først langt ut i de små timer. Søndagen opprant. Arrangørene var tydelig nervøse, for på denne dagen ventet man storinn-rykk. Representanter for samtlige søsterkongregasjoner i Norge var den helgen samlet til rådsmøte i Harstad. De var også innbudt til å delta i søndagens program. Kirkedagene fikk derfor et ennå videre perspektiv, i og med at søstrene representerte hele landet.

Kirken var helt fullsatt da høymessen begynte. Koret sang vakkert Kulbachs messe. Man hadde til og med fått tid til å øve inn mellomsangene. Tekstene var tatt fra messen for kirkevigsel. Kristus Konge-kirken i Narvik feiret også i denne helgen sin tredje fødselsdag, derfor var det naturlig at den apostoliske administra-tors, pater Gøbels, preken, kretset om dette: Her er Guds Hus og Himlens Port. Etter messen var det kirke-kaffe og velkomsthilsen til fjern og nær. Litt kirkehistorie fra Ofoten ble det også plass til. Vi kom hverandre så nær, alle sammen.

Formannen for menighetsrådet ved Vor Frue menighet i Tromsø, lektor Helmut Krane, holdt hovedtalen og kom inn på mange av de problemer menighetene her nord har å stri med, prestemangel, små menigheter, store avstander, isolasjon. Men til tross for mange mørke skyer, var helhetsinntrykket for Kirkens fremtid optimistisk. Kirken møter ikke lenger den kompakte motstand. Forbindelsene sørover var bedre. Her ble det særlig nevnt nordnorske ungdommers del-takelse i leirene på Mariaholm, og også det at representanter fra menig-hetene her nord fikk delta på vår- og høstsamlingene i Oslo Katolske Bispedømme. «Vi må snart komme sammen igjen, for det er ved felles-skap vi vinner styrke, tro og håp, — og ikke minst, — mot til å bekjenne at vi er katolske kristne.»

Ved 14.30-tiden ble der servert middag for alle gjestene, over 100 deltakere. Litt av et løft for en liten

LITURGISK UTDANNELSE NØDVENDIG

Sekretærer i stedlige liturgikommisjoner i 25 europeiske land på begge sider av jernteppet møttes i Salzburg fra 16. til 19. mai, sammen med teologer, seminarprofessorer, sogneprester, generalvikarer og kirkeretts-eksperter, foruten ledere av liturgiske institutter. En representant for Vatikanets kongregasjon for Sakramentene og liturgien, og generalsekretære for Rådet av europeiske bispekonferanser var også til stede.

Under konferansen erkjente delegatene at flere katolikker er i ferd med å bli stadig mer misfornøyde med kvaliteten av sin liturgi. Det er fare for at noen av dem vil gi opp å delta i gudstjenesten helt og holdent, og der er tegn på at dette allerede finner sted i enkelte land. Behovet for liturgisk utdanning er like ved å bli prekært, etter deres mening. Og alle, fra biskoper til legfolk, som spiller en ledende rolle i liturgien, har behov for en dypere erkjennelse av hva kristen tilbedelse er: *hva* vi foretar oss når vi møtes for å tilbe, og *hvorfor* vi gjør det. Hovedforedraget under tittelen «Liturgiens indre aspekt», ble holdt av professor Balthazar Fischer, direktøren for det liturgiske institutt i Trier. Han spilte en viktig rolle i planleggingen og gjennomføringen av den liturgiske reform som ble kunnegjort av Vatikan 2. Hans tema ble tatt

opp til debatt. Delegatene var av den mening at meget av interessen for liturgiske reformer hadde sitt ut-spring i nyhetens element. Til tross for at dette nå er begynt å falme, eksisterer interessen fremdeles, og det er denne man ønsker å bygge videre på. Det hersket optimisme om at krisen kunne overvinnes ved hjelp av utdanning i liturgi og ved å gi litur-

gien «en indre dybde». *Hele* personen må bli aktivt engasjert slik at tilbedelsen foregår på det indre plan så vel som på det ytre. Sammenligninger av liturgiske fornyelser i de forskjellige land viste — trass i sterkt divergerende sosiale, økonomiske, kulturelle og politiske faktorer — at mangelen på liturgisk utdanning gjør seg gjeldende i alle land i Europa. Det ble sagt at dette er et faktum som er særlig utbredt blant prester og forklarer både den rituelle form for feiring av Messen som mange har adoptert, og de «tilpasninger» som noen introduserer i liturgien på egen hånd. Delegatene var samstemt om å gi sin støtte til liturgisk utdanning, spesielt i prestenes tilfelle, men også når det gjelder alle dem som har ansvar for den måten liturgien blir feiret på.

(The Tablet.)

menighet, men med rik hjelp og støtte fra St. Elisabethssøstrene i Harstad og arbeidsomme husmødre i menigheten ble denne helgen reddet lykkelig i land.

De var med vemod vi skiltes, men det ga også håp om en snarlig gjentakelse et eller annet sted i Nord-Norge.

NYE BØKER

Torolf Elster: Blomstergrenen ved døren (roman). Pax 1978.

John Tanner: Spionen som elsket sin neste (roman). Pax 1978.

Esa Anttala: Agenter krysser grensen (roman). Pax 1978.

Nils Petter Gleditsch, Ingvar Botnen, Sverre Lodgaard, Owen Wilkes: Norge i atomstrategien. Pax 1978.

Karin Struck: Klassekjærlighet (roman). Pax 1978.

Brev

«Saturday Night Fever» — en altfor subjektiv anmeldelse?

Jeg ser at St. Olav i nr. 11 har en kultur-anmeldelse av verste merke. Christian Boe Astrup setter i sin anmeldelse av filmen «Saturday Night Fever» sine egne idealer opp som en norm for alle kino-gåere. Han sier at filmen ikke engang er «verd trykksverten på inngangsbilletten». Det var Hr. Astrups mening, men det sier han ikke. Han slår dogmatisk fast at slik er det.

Hvilke kriterier bruker Astrup når han sier at filmen er dårlig?

Den er ikke dyptpøyende, storyen er tynn og musikken er «steril, karakterløs og kald disco-musikk.»

Det siste først. 8. juni lå musikken fra filmen høyt på salgsbarometrene i Norge, ifølge VG: 2., 4. og 5. plass på single-listen, 1. på LP-listen.

Om filmen har jeg hørt mange si: «Jeg synes det var en artig historie om hvor tomt miljøet er.» Det er altså noen som har sett noe i filmen. Men de brukte uttrykket «Jeg synes ...» og det er jo noe som ikke sømmer seg for bedrevitere.

Finnes det altså fremdeles mennesker som mener at film/musikk som bare underholder er fullstendig verdiløs? Disse mennesker er i mindretall, Astrup. Se på besøks/salgslistene! Det er faktisk tydelig at noen vil ha underholdning, ikke dyptpøyende analyser.

«Saturday Night Fever» har tydeligvis truffet en gruppe mennesker som liker den og musikken dens. Å stemple filmen slik Hr. Astrup gjør, er en temmelig gedigen nedvurdering av disse menneskene.

Et sukk til andre «kultur»-anmeldere (etablerte og in spe): Vær oppmerksom på at det dere skriver er deres egen høyst subjektive vurdering.

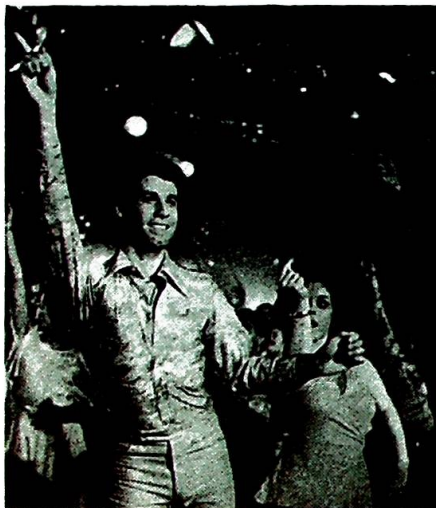
Per Kristian Bakkelié,
Oslo 6.

Anmelderens arbeid

Først og fremst: Enhver anmeldelse er subjektiv, og står kun for anmelderens egen regning. Det er grunnen til at det oppfattes som god presseskikk å signere en anmeldelse. Når jeg så i likhet med de fleste andre anmeldere, unnlater å set-

te «jeg mener» og «etter min mening» foran mine synspunkter, så er det fordi at når anmeldelsen er signert, regner jeg med at leseren innser at dette kun skal tas for det det er, mine egne synspunkter. St. Olavs anmeldelser er ikke noe popularitetsbarometer, de er meningsytringer. Og meningsytringer kan som bekjent godt gå i mot et eventuelt flertalls synspunkter.

Verken jeg eller noen annen anmelder jeg kjenner ser på sine produkter som Den Eneste Store Sannhet. Vi er kinogjengere som gir en personlig vurdering av en film. Men for at slik vurdering skal ha almen interesse, prøver en naturlig

John Travolta i «Saturday Night Fever»

nok å ta utgangspunkt i de tekniske sidene ved en film. (Spill, lys, kameraføring, sminke, kostymer, dialog, handling osv.). Her var det at «Saturday Night Fever» falt igjennom, etter min mening. Jeg er klar over at filmen er populær. Det samme er Trinity-filmene, de utallige spaghetti-westerns og lignende filmkunst. Jeg vet godt at disse filmene gleder mange mennesker, og intet er bedre enn det. Når jeg allikevel, på tross av den voldsomme popularitet, tillater meg å slakte en film så grundig som jeg gjorde i «Saturday Night Fever's» tilfelle, så er det rett og slett fordi filmen ikke holdt mål etter min målestokk. Dermed er det ikke sagt at min målestokk skal gjelde for alle andre.

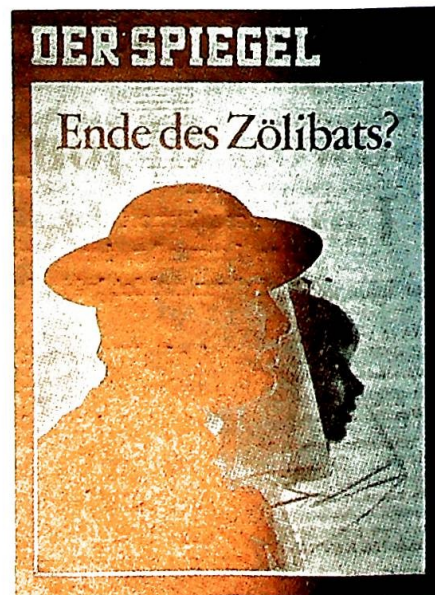
Til slutt: Jeg vet godt at «Saturday Night Fever» er en kassasuksess. Jeg vet også at selvsamme film har et av de største reklamebudsjettene i filmhistorien. Er ikke dette faktum alene nok til å innse at andre kriterier enn besøkstall må legges til grunn når en films kvalitet skal bedømmes?

Vennlig hilsen
Christian Boe Astrup

Angående celibat

Undertecknede är en svensk katolik som med stor bävan och sorg i hjärtat har läst A. Hastings artikel i S:t Olav nr. 11. Det är ganska klart att en präst som tydligen visar ringa intresse för själavårdsarbete, kan få sådana tankar. Är verkligen att vara universitetslärare en prästs arbete? De flesta präster är ju trots allt engagerade i själavårdsarbete så varför då dra in en fyrasidorsbilaga med en universitetslärares åsikter.

På sid. 4 står vidare: Ingenting i Skriften, ingenting i den tidiga Kyrkan, Ingenting i den sunnda katolska traditionen står att finna om en slik lag. Varför då inte påminna om Matteus 19:12 där det står skrivet «Men somliga finnas ock som för himmelrikets skull självmant hava gjort sig oskickliga därtill. Den som kan taga emot detta han tage emot det.» Ett av skriftens vackraste bevis på celibatets verkliga nödvändighet, sagt av Herren själv. Prästens huvudsakliga uppgift är ju att vara den gode herden för sin församling och verkligen spegla Kristus. Vidare skriver Paulus bla. i 1. Kor. 7: 32—35: Den man som icke er gift ägnar nämligen sin omsorg åt vad som hör Herren till huru han skal behaga Herren. Men den gifte mannen ägnar sin omsorg åt vad som hör världen till huru han skall behaga sin hustru. En präst som nödvändigtvis vill ge upp sitt kall, kan ju ändock om han respekterar alla sju sakramenten, nöja sig med att leva som en god kristen i ett äkta katolskt äktenskap. Vidare framgår i slutet av sid. 4 att den avgjörande orsaken för celibatets upphävande är att prästerna annars inte har någon erfarenhet av sexuellt samliv och därför inte kan råda människor i äktenskapsfrågor. Til sist drar Hastings upp

kvinnoförtrycket. Enligt Kyrkans åsikt är den som inte är nöjd med sin lott utan sätter sina egna intressen före, icke värdig Kristus. Allra sist: en kristen skall enbart leva för Kristus och hans rike och med hela sin själ leva in i honom och hans Kyrka, alle eftergifter är att ge upp Kristi sak.

«I skolen icke mena att jag har kommit för att upphäva utan för att fullborda. Ty sannerligen säger jag eder, intill dess himmel och jord förgås skall icke den minsta bokstav, icke en enda prick av lagen förgås, förrän det allt har fullbordast. Därför den som upphäver ett av de minsta bland dessa bud och lär människorna så, han skall räknas för en av de minsta i himmelriket, men den som håller dem och lär människorna så, han skall räknas för stor i himmelriket.» Detta var Matteus 5:17—19. Bra för Hastings att läsa.

Mikael Rosén,
Göteborg

Adrian Hastings på norsk — om å holde ord

Vi som regelmessig leser «The Catholic Herald» fikk den tvilsomme glede å se at man skal kunne fortsette med Adrian Hastings og solibatet også i «St. Olav». Hastings har stått i «The Catholic Herald» i en rekke uker i vinter og det som står i «St. Olav» har vi fått servert før. Ordet «servert» er kanhende litt strengt, muligens litt stygt også, men når forfatteren er så opptatt av å innprente oss hva han skal gjøre (skjønt man undres over hvorfor i all verden han faktisk ikke har gjort det ennå, — og med det evige «jeg» som (også på engelsk) virker så irriterende, så fristes man til å ty til sterkere ordelag.

At Hastings er en begavet pedagog er nå klinkende klart. Men som alle vet er talent på den ene fronten ikke noen garanti for sikkerhet på alle fronter. Hva som kommer til å bli kirkens praksis i fremtiden vet man ikke. Iallefall kommer det til å være kirkens og ikke Adrian Hastings praksis. Prestemangelen tatt i betraktning, kan man godt innse en viss fornuft i å begynne å prestevie gifte menn i den vestlige kirken, eller å utdanne prestekandidater som skal tjene kirken som gifte prester. Hele presteutdannelsen vil måtte omarbeides, men det å forandre på presteutdannelsens former og regler har kirken foretatt seg før, og

med gode resultater. Siden solibatet for de sekular-geistlige er en kirkelig disiplin, kan kirken selvfølgelig forandre det, men det gjør ikke kirken på et blunk, heldigvis. Kirken har nemlig innsett, som forresten den gode Hastings også har gjort, solibatets meget dype om enn gjemte verdi i kirken.

Det er nå merkelig hvordan Adrian Hastings henviser til kirken når det likesom passer ham. Kirken, sier han, hadde sendt ham som misjonær i Afrika, — (da passet det med solibatet). Men nu har kirken gjort ham til universitetslærer (— der passer det ikke fullt så godt med solibat), men når han nu skal legge ut sine meninger lyder det at *han* skal gjøre ditt og datt, (og blås i kirken).

For meg virker det hele ikke så meget ulogisk som rent overfladisk. For man kommer så langt som til hva kirkens praksis i fremtiden skal være, bør man stanse der hvor debatten egentlig er, dvs. ved de prestene av idag som har tatt imot eller gått inn for å leve i solibat for Kristi kirkes skyld. Ja, jeg tør bruke det fromme uttrykket, jeg tør her ty til de rent åndelige motiver som bør ligge bak den enkeltes avgjørelse om å leve et liv i solibat. Fordi her er det at Hastings med sine anklager mot denne samme Kristi kirke, med sine påstander om klerikalisme, maktbegjær og romersk intrige i sammenheng med regelen om solibatet, jamen har bedratt kirken, prest og lekmann.

Vi prester som har en annen mening i saken enn Adrian Hastings er nå igrunnen ikke idioter, vi heller. Vi har studert, vi har gjort oss kjent med forholdene innenfor og utenfor kirken. Langt viktigere: vi har bedt og vi har mediteret. I bønn og påkallelse har vi gått frem skjelvende og vaklende som Paulus sier, men med tillit til Herren. Vi har tatt imot et kall som de facto hadde solibatet knyttet til seg. Men vi gikk inn for det med bønn og tillit, med andre ord med et dypt forhold til Gud og innenfor den institusjonen som er Kristi kirke. Ja sannelig, det var jo innenfor denne institusjonen at vi lærte å be i det hele tatt.

Avgjørelser, tilsagn, løfte, — her har vi hovedbegrep i saken. Som sekular-prest tar jeg opp disse begrep i den utstrekning de berører en sekular-prests kall. Man vil da selv kunne trekke de riktige og egnete konklusjoner med hensyn til de prester som har ordens-, eller klosterkall, dvs. de som har avlagt høytidelige og spesielle ordens-løfter om å leve som medlemmer i en kommunitet av prester i både fattigdom og solibat, eller mere adskilt som munk i et kloster. Man bør være klar over at hele dette spørsmålet om solibat først og fremst dreier seg om de sekular-

Tilsagn, løfte — her har vi hovedbegrep i saken.

geistlige, dvs. vi som kun er ordinert «ad servitiae ecclesiae» (til kirkens alminnelige tjeneste), uten å være tilknyttet noe Ordens-samfunn som har sine mere bestemte oppgaver innenfor kirkens tjeneste. Det kan nemlig neppe bli tale om at ordens-prester og munk kan være ektefolk med mindre tanken går hen i retning av kommuner eller kibutzer. Her i Norge er det åtte eller ni aktive sekularprester av en prestebestand på cirka femti (noe som får en til å undres over hvorfor dette spørsmål er blitt så aktuelt akkurat her i landet, men la gå). Vi sekular-prester har høytidelig gitt vårt tilsagn om å leve i solibat i og med at vi tok imot biskopens vielse. Vi visste godt om denne kirkelige disiplin som av kirkeretten er foreskrevet og som krever at en mann i det minste gir sitt tilsagn om solibat for å kunne bli prest. Kirken krevde ikke at vi ga et spesielt innviet løfte som jo er tilfellet med ordens- og klosterprester, men allikevel knyttet til vår vielse, og klart og tydelig foreskrevet var et «ja» til å leve etter kirkens regel om solibat. Til dette skrittet forberedte vi oss fem—seks år, og hvordan: studier, bønn, meditasjon, retretter. Med andre ord hadde vi ganske gode sjanser til å fundere på hva vi skulle gå inn for, og nettopp dette har gjort oss så mye mere ansvarlige for vår avgjørelse. Unge var vi, men ikke altfor unge, og langt mere forbedelse hadde vi enn så mange unge mennesker som går inn for det ekteskapelige liv, langt flere sjanser til å ombestemme oss enn så mange unge gifte mennesker får.

Solibat er av kirken knyttet til presteembedet, det er ikke tvil om at vi så og forstod denne tilknytning og at vi er-

(Forts. s. 17.)

GUDSTJENESTER I HELGENE		Stille messe	Høy- messe
OSLO: <i>St. Olavs domkirke</i>	lörd.: 19.00 sønd.: 9.30	19.00	—
Akersveien 1 tlf. 20 72 26 - 20 72 44		19.00	—
<i>St. Hallvard kirke</i> , Fransiskanerne, Enerhauggt. 4, tlf. 67 23 83		8.35	11.00
<i>St. Dominikus kirke</i> , Dominikanerne, Neuberggaten 15, tlf. 55 07 71		9.00	11.00
<i>Vår Frue Villas kapell</i> , Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 55 81 21		9.00	—
<i>Grefsen kapell</i> , Glads vei 23, tlf. 212355		9.00	11.00
<i>Lunden kloster</i> , Øvre Lunden, tlf. 212587			10.00
ARENDAL: <i>St. Franciskus kirke</i> , lörd.: 18.30 Tyholmen, tlf. 22 209 sønd.: 8.00			11.00
BERGEN: <i>St. Pauls kirke</i> , lörd.: 19.00 Christiesgt. 16, tlf. 21 54 10 sønd.: 9.00			11.00
<i>Vår Frue Kirke</i> , Helleveien sønd.: 10.00			
<i>Florida kapell</i>		19.00	
DRAMMEN: <i>St. Laurentius kirke</i> , Cappellensgt. 1, tlf. 83 20 19		8.30	10.30
FREDRIKSTAD: <i>St. Birgitta kirke</i> , Kongensgt. 9, tlf. 11 438		9.00	11.00
HALDEN: <i>St. Peters kirke</i> , Kristian V's pl. 1, tlf. 81 168		9.00	10.45
HAMAR: <i>St. Torfinns kirke</i> , lörd.: 18.00 Torvg. 113, tlf. 23 751 sønd.: 11.00			
HAUGESUND: <i>St. Josefs kirke</i> , Haraldsgt. 21, tlf. 23 195			
HØNEFOSS: <i>St. Theresias kirke</i> , Vesterngt. 5, tlf. 22 381		9.00	11.00
KRISTIANSAND S.: <i>St. Ansgar kirke</i> , Kirkegt. 3, tlf. 24 225 lörd.: 18.00 sønd.: 11.00			
LILLEHAMMER: <i>Mariakirken</i> , lörd.: 18.00 Weidemannsgate 3 A, tlf. 52 550 sønd.: 10.00			
LILLESTRØM: <i>St. Magnus kirke</i> , Romeriksgt. 1, tlf. 71 28 85		9.00	11.15
MOSS: <i>St. Mikals kapell</i> , Ryggeveien 24, tlf. 41 038		—	
PORSGRUNN: <i>Vår Frue kirke</i> , Sverresgt. 26, tlf. 50 793		8.30	11.00
STABEKK: <i>Maria kirke</i> , Nyeveien 17, tlf. 53 77 35		8.30 19.00	10.45
<i>Eikeli kirke</i> , Veståsen 20, tlf. 24 25 69			9.30
STAVANGER: <i>St. Svithuns kirke</i> , lörd.: 17.00 Dronningens gt. 8, tlf. 25 534 sønd.: 8.30			11.00
TØNSBERG: <i>St. Olavs kirke</i> , Sandefjordsgt. 1, tlf. 11 949			11.00
TRONDHEIM: <i>St. Olavs kirke</i> Prinsensgt. 2a2 Biskopen og prestegården, tlf. 21 214		8.45 19.00	11.00
<i>St. Elisabeth hospital</i> , Ila, tlf. 21 670		6.15	—
KRISTIANSUND N.: <i>St. Eysteins kirke</i> , Flintegt. 5, tlf. 72 779		8.00	11.00
LEVANGER: <i>St. Torfinns kirke</i> og <i>St. Eystens sykehjem</i> , Jernbanegt. 29			11.00
MOLDE: <i>St. Sunniva kirke</i> , Parkveien 23, tlf. 51 467		8.30	11.00
ALESUND: <i>Vår Frue kirke</i> , Nørvesund, tlf. 37 558		8.30	11.00
TROMSØ: <i>Vår Frue kirke</i> , Storgt. 94. Sogneprestens tlf. 84 277 lörd.: 18.00 sønd.: 11.00			
<i>St. Elisabeths trene</i> , Balsfjordgt. 35, tlf. 81 487 sønd.: 8.00			—
BODØ: <i>St. Eystens kirke</i> , Hernesveien 22, tlf. 81 487		8.15	10.30
HAMMERFEST: <i>St. Mikael kirke</i> , Salsgt. 52, tlf. 11 447		19.00 8.00	11.00
HARSTAD: <i>St. Sunniva kirke</i> , Skolegt. 4, tlf. 61 501		8.00	10.30
NARVIK: <i>Kristi Kongekirken</i> , Håreksgt. 82			18.30
SELPORS: <i>Vår Frelsers kirke</i> , Skipper Nilssensgt. 21, tlf. 52 072			11.00

Av pressen

Ikke bare «St. Olav» forsøker å informere om spørsmålene i forbindelse med det obligatoriske preste-sølibat. Følgende er sendt ut av Nynorsk Pressekontor, og trykt bl.a. i «Vårt Land».

Vanskeligere for prester å få legmanns- status

Etter den romersk-katolske doktrinen skal ein mann som er ordinert til prest vere prest så lenge han lever. Det vil seie det same som at dei mellom anna ikkje kan gifte seg. Berre sidan Det andre Vatikankonsilet, som blei avslutta i 1965, har katolske prestar kunna trekkje seg frå presteembetet for å gifte seg. Men i den senere tida blir det berre fleire og fleire som sender slik søknad. Dette har ført til at Vatikanet kjem til å gjere det nesten umogeleg å bli løyst frå lovnaden om å vere prest, fortel Nynorsk Pressekontor.

Kvart år er det meir enn 3000 prestar som ber om å bli løyst frå presteembetet. Desse prestane søker Vatikanet om dette. Men i tillegg kjem endå fleire tusen prestar som berre sluttar utan approbasjon. I USA er det no meir enn ein ex-prest på kvar sjette som framleis er aktive prestar.

MESSE I ST. THOMAS
KIRKEN PÅ FILEFIJELL
SØNDAG 10. JULI KL. 12.

Strengare reglar

For å stoppe denne tendensen har Vatikanet derfor etablert strengare reglar, slik at det i dag nesten er umogeleg å bli løyst frå Den heilage ordenen uten å vise til at personlegdomen er øydelagd. Etter denne politikken, som Vatikanet nektar å diskutere offentleg, må prestane prove at dei aldri hadde eit verkeleg kall til å bli prest. Ein annan grunn kan vera at dei har utvikla åndeleg inhabilitet som gjer det umogeleg for dei å ha ansvar som prest. Ein talsmann for Vatikanet seier det slik: «Det skal ikkje vere like lett å få dispensasjon til å forlate presteembetet som det er å få pareringsbiletar».

Ekskludert

Den verdskjende teologen Gregory Baum ventar framleis på svar frå Vatikanet på ein søknad som han sende i november 1976. Etter å ha venta ett år, gifta han seg i november i fjor med ei tidlegare nonne. Dermed blei Baum automatisk ekskludert. Men som dei fleste andre ex-prestar ser Baum framleis på seg sjølv som truande katolikk. — Eg er også akseptert som katolikk av folk som inviterer meg til å halde forelesningar, inkludert katolske biskopar, seier Baum.

«Reserveprestar»

I USA er det ei gruppe på 840 ex-prestar som har slått seg saman i ein organisasjon som dei kallar «Gruppe for reserveprestar». Dette er prestar som håper at biskopane ein dag vil vende seg til dei og be om hjelp i kyrkja. Det har vist seg at ein tredjedel av ex-prestane gjerne ville arbeide som prestar dersom dei fekk lov.

Det er teikn som tyder på at Vatikanet vil gå langt for å stramme inn politikken på dette området. Jesuitten Urbano Navarrete ved Det gregorianske universitetet i Roma seier at «det snart vil bli svært vanskeleg, for ikkje å seie umogeleg, for ein ex-prest å undervise ved eit katolsk universitet». Under eit møte for Den internasjonale federasjon for katolske universitet som skal haldast i Brasil i sommar, er det venta at mange vil prøve å presse gjennom ein resolusjon for å støtte dette synet. Men mange amerikanarar vil nok gå mot dette. I USA er det mange katolske lærde som meiner at den katolske kyrkja etter kvart må gi plass for gifte prestar. (NKP)

Brev

(Forts. fra side 15)

klærte oss villige og beredte til å gå inn for dette livet. Med andre ord, overfor Kristi kirke har vi gitt et tilsagn om

dette. Man gir sitt ord rett og slett, og det i en av de mest høytidelige situasjoner som finnes, og hvis ikke det gjelder i aller høyeste grad å holde sitt ord i et sånt tilfelle, da vet ikke jeg hvor en manns ord skal da ha noen egentlig betydning. Hvis det noensinne skal være et ord som er støtt som fjell og holdbart som gull så må det finnes i en sånn erklæring fra en som vil tjene Kristi kirke. Har vi kanskje glemt hva det betyr å gi sitt ord

i rene menneskelige forhold, hvor samfunnsmessig viktig dette er. Har vi glemt at alle mennesker som går inn for ansvarefulle livsstillinger må ta avgjørelser som de må leve med for livet. Ja, har man kanskje glemt at Gud venter at en skal holde sitt ord, at det å gå inn for et spesielt kall i Guds tjeneste ikke er noen ensidig kontrakt, fordi Gud tar imot det ordet som man gir, og Gud er der for å si det, ikke hvem som helst. Hva som enn skjer med hensyn til kirkens disiplin i fremtiden, må de som alt har gått inn for sølibatet, som alt har gitt sitt ord, holde fast ved det. Uttrykket «kirkelig disiplin» skal man ikke bare slenge hist og her som om det var løsningen på alle problemer eller berettiget påskudd for å ta det hele med en klype salt. Alt av-

(Forts. neste s.)

HOPSDAL & DAHL A/S

Aut. Installatør, TV-, Radio-
og Utstysforretning

TORNØEGARDEN - BERGEN

EDVARDSEN & NORHEIM A/S

Autorisert installatør
Radio og Elektrisk utstyr

Tlf. 11 220 - Fredrikstad

Kr. Madsens Bok- og Papirhandel

Leppen - Bryggen 5 - Telefon (05) 21 14 82

BERGEN

ERLING KRAGE A/S

PRYD- OG BRUKSKUNST

Bergen

Telefon central 21 41 10

Telegramadresse: «Kjell»

FORSIKRINGSsAKTIEsKAPET LIVSFORSIKRINGSsKAPET
VESTA HYGEA

MED TANKE PÅ FREMTIDEN

*Vi ønsker våre kunder
en god sommer!*

Forretningen er stengt f.o.m. 10.7. t.o.m. 29.7.

OBS! ÅPNINGSTIDER 31.7.—18.8: Kl. 10.00—14.00.

LØRDAGER: 10.00—13.00.

ST. OLAV BOKHANDEL A/S

Akersveien 5, Oslo 1.

FYRINGSOLJE

brukes av

St. Dominikus kirke	}	Oslo
Lunden kloster		
St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem		
Sta. Katarinahjemmet	}	Arendal
St. Olavs kirke		
Bispegården	}	Bergen
St. Joseph's Institutt		
Vor Frue Hosp. Nerveavd.		
St. Franciskus Kirke	}	Hammerfest
St. Franciskus Hosp.		
St. Pauls Kirke	}	Hønefoss
Vår Frue Kirke		
Marias Minde	}	Lillestrøm
St. Franciskusøstrenes Moderhus		
Øyenklinikken	}	Tromsø
St. Josephs Hosp., Drammen		
St. Torfinns Klinik, Hamar	}	Trondheim
St. Elisabeth Inst.		
St. Mikals Kirke	}	Tønsberg
St. Mikals prestegård		
St. Theresia Hosp.	}	Tønsberg
St. Franciskus Hosp.		
St. Magnus Kirke	}	Tønsberg
St. Magnus presteg.		
St. Elisabeths Hosp.	}	Tønsberg
Vår Frue Kirke		
Bispegården	}	Tønsberg
St. Olavs Kirke,		
Bispegården	}	Tønsberg
St. Olavs Kirke		
St. Olavs Prestegård	}	Tønsberg
St. Olavs Klinik		

Ved bestilling av olje:

Oslo 19 12 00 - Service 19 12 20

Nyheter

BISKOPENE MA HØRE DE FATTIGES ROP

Pave Paul VI sa uttrykkelig til biskopene i Nicaragua at de må gjøre seg til forsvarere av deres rettferdige inte-

resser, som ikke har noen stemme. Ved deres fem-årige besøk i Roma sa paven: «Det hører til biskopenes hyrdeoppdrag å svare på de fattiges rop. (KNA)

DEN ARGENTINSKE HÆR DRIVER BLODIG TERROR

I Madrid har lederen for den peronistiske eksil-bevegelse lagt frem dokumentasjon som viser at det argentinske militærdiktatur nå har henrettet 10 000 mennesker. 30 000 er «forsvunnet» mens 15 000 er fengslet av politiske årsaker. Denne blodige terror retter seg også mot landets katolske kirke. Klaretiner paterens forlag og det katolske tidsskriftet «Familia Christiana» som hadde et opplag på 100 000 eksemplarer er blitt stan- set. Likeledes blir det hevdet, at offisielle bombeattentat mot bokhandelen «Catequista» og «institutt for høyere religiøs kultur» har gjort det lettere for regimet å spre nazistiske og rasistiske tanker. To franske ordenssøstre er også blitt myrdet av militære, heter det i dokumentasjonen. (KNA)

BRASILS KIRKE PÅ DE UNDERTRYKTES SIDE

Ifølge generalsekretæren for de brasilianske bispekonferanse (CNBB), biskop Ivo Lorscheiter, endte konferansen for nylig i full samstemmighet i favør av «en kirke som bryter sine forbindelser med den autoritære elite og stiller seg resolutt på de undertryktes side.» Biskop Lorscheiter uttalte at CNBB's dekret som er en forberedelse til den tredje CELAM konferanse i Puebla, Mexico i oktober, erkjenner at den urettferdige fordeling av jord er en faktor i fremmedgjøringen av bondebefolkningen og i utrykkelsen av indianerne. Biskopens analyse av situasjonen fant at institusjonell vold og ulovlig undertrykkelse fører til urettferdighet; slik urettferdighet utløser reaksjoner som igjen gir påskudd til «videre voldelig undertrykkelse.» Biskopene fordømmer misbruk av menneskerettighetene, husundersøkelser, bortførelser, utkastelser, vilkårlige arrestasjoner, tortur og drap, og motsetter seg på det sterkeste en innstilling til nasjonal sikkerhet som gir staten uinnskrenket makt, undergraver den personlige sikkerhet, og konsentrerer makten i hendene på de begrensede få som kontrollerer nasjonens skjebne.

(The Tablet)

Brev

henger av hva man legger i ordet «kirken». Hvis man mener en verdslig institusjon full av all slags vederstyggeligheter, — et inntrykk man godt kan få av sånne menn som Adrian Hastings, da er Hastings retning faktisk ikke så inkonsekvent. Men er «kirken» til tross for de menneskelige feil og ulemper, i bunn og grunn, dvs. i det vesentlige, et Guds foretagende som nettopp av den grunn er istand til å meddele én Guds vilje og Guds nåde, da blir konsekvensene ganske annerledes. I en sånn kirke ville det kunne skje at man får et kall som selvom det melder seg på et bestemt tidspunkt i ens liv allikevel vil kunne vise en vei han burde gå gjennom hele livet, forenet med og forankret i Kristus.

Guds kjærlighet er større enn noe annet i verden, den overstiger alt. Derfor skal man aldri dømme eller fordømme dem som faktisk ikke makter oppgaven,

den er ingen lett oppgave, visselig. Så mange ting kan spille inn i den enkeltes liv som kun han og Gud vet om. En kan bli knekket av vanskeligheter, ja som en annen ikke ville ha tålt halvparten av. Det er ikke tvil om at kirken idag har en stor forståelse for hvor vanskelig enkelte prester har hatt det. Dette vitner kirkens mye hyppigere innvilgning av dispensasjoner om. Men prinsippet må fastholdes. Man tjener ikke Gud ved å gjøre Ham til noe mindre enn Han er. Man tjener ikke Hans kirke ved å gi blaffen i den.

Til sist ville jeg med respekt ta avstand fra St. Olavs «Redaksjonelt» av 10. juni. Inntrykket man får, er at kirken er likesom på nipet til å avskaffe sølibatet. Dette må da sies å være vrang opplysning. Om man nå er for eller imot, så er faktum at svaret på dette spørsmålet ligger langt, langt i fremtiden. Så kraftig har de offisielle myndighetene tatt standpunkt på dette området at det er klart at årevis av undersøkelser og studier av dette spørsmålet skal til før noensomhelst avgjørelse kommer på tale.

Pastor Olaf I. Wæring,
Oslo.

KIRKE-KAMPANJE I BRASIL FOR MENNESKERETTIGHETENE

Katolske og protestantiske kirker i Brasil fortsetter sin kampanje for menneskerettighetene. I forbindelse med mar-

keringen av 14 års dagen for militærkuppet i landet, har kirkene gitt ut en tredje utgave av en 36 siders brosjyre, og spredd den i 1,3 millioner eksemplarer. Brosjyren inneholder hele FN's menneskerettighetserklæring som Brasil har undertegnet, og dessuten en rekke teologiske kommentarer.

Det er den brasilianske Kommissjon for Mellomkirkelig Tjeneste som står bak utgivelsen. Fem protestantiske kirker og den katolske kirke er medlemmer av denne kommisjonen, mens den protestantiske kirke som består av tyske immigranter, ikke er medlem.

To tredjedeler av innholdet i den teologiske delen av brosjyren er uttalelser om menneskerettighetene fra Kirkens Verdensråd og Vatikanet.

(Kirkens Informasjonstjeneste)

ORTODOKSE MISFORNØYDE MED KIRKENES VERDENSRÅD

Lederne av den ortodokse kirke i Hellas anklager Kirkens Verdensråd for å være dominert av «en protestantisk elite», og på denne bakgrunn truer de med å annullere den greske kirkes medlemskap med mindre tilfredsstillende vedtak blir truffet. De påstår at denne «dominans» har ført til at de ortodokse kirker innen KVR er blitt regelert til en annenklasses status og at ingen tar særlig notis av deres synspunkter. Erkebiskop Seraphim av Athen, Hellas' primas, gav første gang uttrykk for sin misnøye da han sammen med andre kirkeledere ble intervjuet av *New York Times* og har senere gjentatt sine klagemål for andre nyhetsreportere.

En av kildene til hans misnøye er at KVR unnlater å trykke og distribuere de ortodokse kirkers standpunkter i saker under debatt. En annen kilde er KVR's praksis når Rådet fra tid til annen forkaster delegater oppnevnt av de ortodokse kirker, og innsetter andre i deres sted. Erkebiskopen klager videre over at de ortodokse kirker bare har 15 prosent av det antall stemmer som kan avgis i Radets debatter, til tross for at disse kirker har like mange medlemmer i Rådet som de protestantiske kirker. Medmindre disse misforhold blir ordnet til den greske kirkes tilfredshet, sier erkebiskopen, vil dens bispesynode overveie å endre sin tilslutning til KVR og delta som observatør på linje med den romersk katolske kirke.

(The Tablet)

KASPAR KALLAND FORMANN I DET DANSKE PASTORALRÅD

Kaspar Kalland er valgt til formann i København katolske bispedømmes Pastoralråd. Nestformann ble Ellen Marie Lebahn.

Galligani

Gaver, Pryd- og brukskunst
Med tre forretninger i sentrum.
Vika Terrassen — Stortingsgt. 22 — N. Slottsgt. 25

Byggevarer - Beslag - Ovner
Verktøy - Fliser - Linoleum
Tapeter - Farvehandlvarer
Kjøkkenutstyr

THIIS & CO. A

Haakon VII's gt. 1, Oslo
Sentralbord 41 77 30

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRA

Ullevålsvn. 1 - Oslo

Privat 55 77 87 - 69 43 72
Tlf. 20 79 06 - 20 79 05

Allelags snekkerarbeid utføres
REIDAR MYRVOLD & SØN

Gladsvel 23, Grefsen
Tlf. 21 18 32

THRONSEN & CO.
BOKTRYKKERI

Bernh. Getzgt. 3 b, Oslo
Telefon 20 40 02 - 20 70 02

MALERMESTER
utfører allslags maler- og tapetsarbeider
Georg og Otto Foerster

Tlf. 21 69 06

GUSTAV BØHM & SØN A/S
Bakeri og Konditori

Drammen

Spesialforretningen i
RUSTFRIE STÅLARTIKLER
KNUT JUUL CHRISTIANSEN
Wesselsgt. 3 (indre gård) - Oslo 1

Telefon
(02) 33 36 24   Telegr.adr.:
33 55 25   Rustfriknut

DRAMMEN

GUSTAV THIELEMANN

Pølse- og hermetikkfabrikk

Tlf. 83 41 84 - DRAMMEN

Nytt middelalderspill

Et nytt middelalderspill, «Riksseglet, eit spel om makt», av Vera Henriksen, ble oppført i Oslo ved midtsommer. Forfatterinnen har gått ut fra to fakta i oppbygningen av skuespillet. Først: Stykket skulle spilles i ruinene av Mariakirken, som ligger nær Ruinparken i Oslo, men nærmere fjorden. Disse ruinene har vært temmelig upåaktet, selv om kong Håkon V ligger gravlagt der. De skal nå omgis av et parkanlegg — i tillegg til jernbanespor og E 18, som går der fra før.

Det annet faktum er at 1200-tallshymnen til messen for den salige Thomas av Becket nylig er blitt gjenfunnet i form av et håndskrift under gulvet i stavkirken i Lom.

Begge disse trekk er blitt bærende elementer i spillet, og likeledes Håkon Vs grav. Handlingen dreier seg om maktspillet omkring enken, fru Ingebjørg, mor til kong Magnus. Han er et lite barn. Den ennå meget unge fru Ingebjørg inngår hemmelig ekteskap med den danske Knut Porse, mens nordmannen Erling Vidkunsson ønsker seg makten i Norge. Stykket ender med at Erlend får riksseglet av lille kong Magnus hånd.

Kansleren, sira Ivar, prost i Mariakirken, lar Thomashymnen synges i nærvær av fru Ingebjørg. Thomas av Becket var kansler av England, men siden han forble trofast mot kirken, ble han drept av kong Henrik i sin katedral. Hymnen blir derfor oppfattet som en hån mot fru Ingebjørg fra kansleren sira Ivars side — en insinuasjon om renkespill mot kirken — og får sin plass som et dramatisk element.

Stykket ble spilt på nynorsk av Bondeungdomslaget, og skuespillerne illuderte godt til amatører å være.

Hertuginne Ingebjørg, Knut Porse og sira Ivar. Tegning fra programheftet.

Vakre kostymer var utlånt fra Tønsbergs Kristina-spill, og fra Det Norske Teatret. Thomas-hymnen var sunget inn på bånd av Sølvguttene. På scenen mimet unge aktører sang. Dette «munkecoret» med sine merkelige drakter var sammen med de geistlige prosesjoner det minst vel-

lykkede ved fremførelsen. Med litt kyndig bistand kunne det blitt korrekt. Stykket spilles igjen i august. Det fåes i bokform både i nynorskutgave og bokmålsutgave på forlaget Noregs boklag, med noter og tekst til Thomas-hymnen.

Arne Fjeld.

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Redaksjon: f. Arne Fjeld (ansv.) og Ella McGeorge

Faste medarbeidere: f. Kjell Arild Pollestad, Per Bang

Redaksjonens adresse: Akersveien 5, Oslo 1, telefon 20 72 26

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo 1

Kontortid 9—16. Lørdag 9—14. Telefon 20 72 48

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene). Kr. 70 pr. år.

Kr. 35 1/2 år. Utlandet (ikke Skandinavia) kr. 80.

Annonser: 10 dager før utg.dagen. 24 nr. årlig. - Postgiro: 20 46 480